

Een machtige bondgenoot

Geconfronteerd met de wilde natuur op een stadsplantsoen vallen duizenden eeuwen van beschaving, controle en onttovering in één klap uit elkaar.

DOOR: THOMAS VAN SLOBBE

HET GAZON WAS GLADGESCHOREN, HET BANKJE GROEN gelakt. De geparkeerde auto's, nog geen meter achter me, stonden keurig in het gelid en de zon scheen als op een ansichtkaart uit verre landen. Een warme, windstille dag; het rimpelloze water in de vijver spiegelde de huizen aan de overkant.

Ik had mijn schouder tas vol paperassen naast me op de grond gezet en at een boterham. Naast mij, één bankje verderop, zaten twee bouwvakkers. Ieder een beker koffie in de hand. Afgezien van hen en de constante stroom langsrijdende automobilisten waren er verder geen mensen in de buurt.

En opeens was daar het woeste oog. Ik schrok ervan. Een rond, groen gespikkeld oog staaarde me woedend aan. Een gitzwarte pupil. Meedogenloos. Koud. Het leidde tot een confrontatie waarop ik niet was voorbereid, want ik keek terug – wat kon ik anders doen? – en voelde me gevangen in een hypnotiserende intensiteit.

Zelfs hier, hartje stad, in dit saaie plantsoen, kreeg de wildheid me te pakken. Het duurde even voor ik doorhad dat het een kikker was, die mij zat aan te staren. Maar dat maakte niet uit. Het ging erom wat er dóór dat oog mijn kant op kwam: een woeste, volkomen onbeschaafde directheid, waar ik op dat moment totaal geen raad mee wist.

Daar zit je dan. Duizenden eeuwen van beschaving, controle en onttovering vallen in één klap uit elkaar. Het grijpt je als een dief in de nacht. Het houdt zich verscholen in alle hoeken en kieren van de samenleving, in de vergeten hoekjes, in de schaduwen van onze maakbaarheid, in de wortels van de bomen, de dreiging van de wolken, de compromisloze pracht van een orchidee of het woeste oog van een kikker in het gras. Het bespringt je op momenten dat het helemaal niet uitkomt. Heeft geen boodschap aan plannen of agenda's. Het is lastig. Het is irritant.

Ik snap ze daarom wel, al die mensen die niets van wildernis willen weten, die haar hooguit willen temmen. Een hek erom. Een bord ervoor. Weg met al dat onkruid, die dieren, die ziektes en ontberingen! Niks beschermen; inperken, nee, asfalteren die hap. We hebben wel wat beters te doen! Waarom zouden we het gevaar vrijwillig over ons afroepen?

Eenmaal losgerukt uit de hypnose van het woeste kikkerroog, terug op het bankje in de stad, besef ik natuurlijk dat de groene kikker geen gevaarlijk dier is. Het was geen zaak van lijfsbehoud die het ongemak veroorzaakte – verre van dat – maar van een redeloosheid en een radeeloosheid die veel dieper in mijn wezen greep. De wildheid verstoort de orde en mijn met veel moeite opgebouwde zelfbeeld. Ik dreig mezelf in die wildheid te verliezen.

Dat was precies waarvoor kerkvader Augustinus ons ruim vijf-

tienhonderd jaar geleden al waarschuwde. 'De mensen gaan om de hoogten van de bergen te bewonderen en de machtige golven van de zee, de brede stromen van de rivieren, de onmetelijkheid van de oceaan en de loop van de hemellichamen, observeerde hij. En zij verliezen daarmee zichzelf.'

Wartoe zouden we onszelf verliezen? Laten we daar niet te romantisch over doen. De wildernis is onbeschrijfelijk groot; ze kan ons met orkaankracht omverblazen. Ze kan ons iedere vorm van houvast, richting, doel uit handen slaan.

Dus ik begrijp die mensen wel die zich verre van de wildheid willen houden en tegelijkertijd zal ik mij nooit bij hen aansluiten. Want zonder wildernis kan ik niet leven. Een maakbaar land waar alles tot in de puntjes is geregeld, is mij een gruwel. De onverwachte felheid van een hagelbui, de stilte voor de storm, het vaag turquoise schijnsel in de avondlucht, het bedauwde web van een spin in het bos, de halfverrotte boomstronk in het kreupelhout, de trage stroom van een oeroud beekje in een weiland, de van insecten doordrenkte laag humus op de plek

Zelfs hier, hartje stad,
in dit saaie plantsoen, kreeg de
wildheid me te pakken.

waar eens een oerbos stond. Je loopt erlangs, kletsend, met je hoofd bij andere zaken, en je ziet het niet. De eerste dag niet, de volgende dag niet, en dan opeens schreeuwt het je recht in het gelaat. Met een huiveringwekkende, alles verscheurende intensiteit.

Waarom is dat zo belangrijk? Waarom moeten we de verborgen wildernissen koesteren? Misschien omdat het zo erg niet is onszelf zo nu en dan te verliezen. Omdat ons daarachter een veel groter zelf wacht.

Binnen de vreemde paradox van ons bestaan, dat we onszelf moeten verliezen om onszelf te kunnen vinden, is de wildernis een bondgenoot. Een machtige, eigenzinnige bondgenoot, ver buiten de comfortzone van onze samenleving.

THOMAS VAN SLOBBE is *ecoloog en algemeen directeur van Stichting wAarde, een denktank binnen de natuur- en milieu-beweging. Hij is auteur van diverse boeken, waaronder De bevrijding van het landschap en Een vlechtheg heeft geen haast. Onder pseudoniem Ruben van Dijk schreef hij diverse ecothrillers, waaronder Graan en Wild water.*

